

RAPORT SPECIAL

Omisiunea protecției rezidenților împotriva abuzurilor sexuale la un Centru de plasament

Sesizare ex-officio nr. 07-10/16 din 10.03.2023

Examinarea sesizării încetată la 04.12.2023

Raport remis autorităților vizate prin scrisoarea nr.08-1/29 din 14/12/2023

avocatul
poporului
OMBUDSMAN

„În februarie 2023, au avut loc două cazuri de viol (față de un bărbat și de o femeie) la Centrul de plasament pentru persoanele cu dizabilități adulte din Cocieri”.

A P R O B,

Ceslav PANICO
Avocatul Poporului (Ombudsmanul)

_____/ semnat /_____
14/12/ 2023

avocatul poporului

OMBUDSMAN

Autori:

Elena PALADII,

Consultantă superioară, Direcția prevenirea torturii, Oficiul Avocatului Poporului

Alexandru ZUBCO,

Șef direcție, Direcția prevenirea torturii, Oficiul Avocatului Poporului

Coordonator:

Ceslav PANICO, Avocatul Poporului (Ombudsmanul)

Cuprins

Lista abrevierilor.....	4
Informații cu privire la procesul de examinare a sesizării ex-officio.....	5
Contextul examinării sesizării ex-officio.....	6
Descrierea circumstanțelor cazului M.A.	7
Descrierea circumstanțelor cazului U.A.	7
Observații preliminare privind ancheta și cauza penală	8
Constatările Avocatului Poporului (Ombudsmanului)	11
Recomandări	19

avocatul poporului OMBUDSMAN

Lista abrevierilor

AP	Avocatul Poporului (Ombudsmanul)
ANAS	Agenția Națională Asistență Socială
AMU	Asistența Medicală Urgentă
CPTPD Cocieri	Centrul de Plasament temporar pentru persoanele cu dizabilități Cocieri
CML	Centrul de Medicină Legală
CoEDO	Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale
CtEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
CpPT	Consiliul pentru Prevenirea Torturii (național)
CEDAW	Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei
IP Dubăsari	Inspectoratul de poliție Dubăsari
IMSP	Instituție Medico-Sanitară Publică
MAI	Ministerul Afacerilor Interne
MS	Ministerul Sănătății
MMPSF	Ministerului Muncii și Protecției Sociale și Familiei
MMPS	Ministerul Muncii și Protecției Sociale (Actual)
OAP	Oficiul Avocatului Poporului
Serviciul 112	Serviciul național unic pentru apelurile de urgență 112

Informații cu privire la procesul de examinare a sesizării *ex-officio*:

- 1) Avocatul Poporului asigură promovarea și protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, exercitându-și activitatea în temeiul art.59¹ Constituția Republicii Moldova, Legii nr.52 din 03 aprilie 2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul), Principiilor privind statutul instituțiilor naționale pentru drepturile omului (Principiile de la Paris)¹.
- 2) În conformitate cu prevederile pct.8) subpct.5), 6), 7), 14), 15) din Regulamentul de organizare și de funcționare a Oficiului Avocatului Poporului, aprobat prin Legea nr.164/2015 și art.24 alin.(1) și alin.(2) din Legea nr.52/2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul), a inițiat un proces de monitorizare a incidentelor (**cauze de o importanță socială deosebită**), în special din considerentul gradului înalt de vulnerabilitate al persoanelor cu dizabilități intelectuale (victimele) comparativ cu faptele săvârșite asupra lor, precum și a locației incidentelor (zona de securitate), unde mecanismele de monitorizare și protecție au acces limitat și impact redus de intervenție.
- 3) Metodologia de monitorizare a cuprins: *documentare din oficiu* prin stabilirea obiectivelor procesului de monitorizare; *colectarea, sistematizarea și analiza informațiilor oficiale; elaborarea și expedierea demersurilor necesare; studierea, sistematizarea și prelucrarea informațiilor prezentate* de către CTPD Cocieri și IP Dubăsari; *analiza standardelor internaționale și practicii europene* cu privire la drepturile omului/ interzicerea și prevenirea torturii; *analiza legislației pertinente și a regulamentelor interne; analiza doctrinelor, studiilor comparative, practicii și jurisprudenței CtEDO; standardelor europene și internaționale privind protecția pacienților sau a rezidenților; jurisprudenței naționale, protocoalelor internaționale și naționale în domeniul sănătății mintale etc;*
- 4) **Scopul** procesului de examinare *ex-officio* a constat în monitorizarea respectării drepturilor și libertăților omului de către autoritățile publice (conform al.1, art.1 a Legii nr.52/2014) și prevenirea încălcărilor de către acestea.
- 5) **Obiectivele generale** ale procesului de examinare *ex-officio* au fost: (a) verificarea acțiunilor/inacțiunilor autorităților publice, persoanelor cu funcții de răspundere de toate nivelurile prin prisma atribuțiilor funcționale, legislației naționale și a standardelor internaționale în domeniul drepturilor omului în contextul asigurării dreptului la integritate fizică și psihică, dreptul la asistență medicală și protecție a beneficiarilor centrelor de plasament; (b) identificarea problemelor de sistem, care au generat abuzuri asupra persoanelor aflate în custodia statului (c) formularea recomandărilor către autoritățile și persoanele cu funcții de răspundere, după caz, și (d) informarea opiniei publice cu privire la rezultatele investigației în cadrul unui raport tematic/ special.
- 6) **Obiectivele specifice** ale procesului de examinare *ex-officio* au fost: (i) a verifica în ce măsură au fost respectate garanțiile ce țin respectarea dreptului la viață, releele tratamente și integritate fizică / psihică conform art. 2 și 3 din CoEDO, și (ii) a verifica în ce măsură au fost respectate garanțiile împotriva formelor de viol, agresiune sau hărțuire sexuală, conform art. 3 din CoEDO.
- 7) Cercetarea nu include aspectele privind desfășurarea procesului penal și nu urmărește scopul de a atrage la răspundere penală a factorilor decizionali. Cu toate acestea, Avocatul Poporului va monitoriza desfășurarea urmăririi penale pe caz, precum și nivelul de implementare a recomandărilor urmare a acestui Raport special de către instituțiile rezidențiale. Avocatul Poporului înțelege că, organele de drept, precum și instituțiile rezidențiale, încă întâmpină impedimente privind autenticitatea declarațiilor oferite de persoanele cu dizabilități intelectuale, precum că nu dispun de un șir de instrumente ce ar facilita acest proces de audiere, ridicare a unor explicații plauzibile, precum că există temeri de a iniția urmărire penală bazată pe declarațiile persoanelor „incapabile”, etc. Totuși, aceste tendințe urmează a fi desprinse urgent din sistemul organelor de drept și protecției sociale, pentru că misiunea autorităților

¹ Adoptate prin Rezoluția Adunării Generale nr. 48/134 din 20 decembrie 1993

este de a asigura un tratament prompt, adecvat, eficient, credibil și substanțial tuturor victimelor formelor de abuz, indiferent de capacitatea lor mintală. Organele de drept și instituțiile rezidențiale, trebuie să renunțe definitiv la practica de a demonstra dacă „*victima minte sau spune adevărul și dacă are probe*”, pentru a decide asupra inițierii urmăririi penale. Raportul reflectă un șir de omisiuni și eșecuri ale organelor de drept și instituțiilor rezidențiale în a asigura protecția rezidenților împotriva abuzurilor sexuale în cadrul a 2 spețe diferite (una – pretinse acțiuni de viol asupra unei rezidente și al doilea caz – pretinse acțiuni de viol asupra unui rezident) din aceeași instituție rezidențială.

- 8) Perioada cercetării a fost cuprinsă între 01 martie – 30 noiembrie 2023. Raportul a fost desfășurat cu racordare la obligațiile și drepturile specifice ale Avocatului Poporului (Ombudsmanul).
- 9) Ombudsmanul nu substituie prin acest raport competențele exclusive ale organelor procuraturii, poliției sau rezidențiale. Mai degrabă, intenția Avocatului Poporului este de contribui la îmbunătățirea practicii privind protecția dreptului la integritatea fizică și psihică a victimelor agresiunilor sexuale sau violenței.

Contextul examinării sesizării *ex-officio*:

- 10) La 01 martie 2023, CPTPD Cocieri² a informat Oficiul Avocatului Poporului, precum că:

în perioada 20.02-24.02.2023 au fost comise două acte sexuale neconsimțite, unul dintre care în forme perverse asupra unui bărbat și altul de către un localnic asupra unei femei, ambele victime aflate în plasamentul Centrului de plasament pentru persoane cu dizabilități (adulte) din com. Cocieri. CPTPD Cocieri a inițiat o anchetă internă și a sesizat organele de drept (poliția și procuratura raională).

- 11) OAP a remis demersuri către IP Dubăsari și CPTPD Cocieri privind remiterea informațiilor suplimentare pe ambele cazuri. Ambele autorități au remis informațiile solicitate în termenul acordat.
- 12) La 10 martie 2023, IP Dubăsari a remis un răspuns cu anexe³. Iar, la 21 martie 2023, CPTPD Cocieri a expediat în adresa OAP, organelor de drept și ANAS, rezultatele preliminare ale anchetei interne⁴. Comisia multidisciplinară în domeniul social din cadrul CPTPD Cocieri s-a expus succint cu privire la ambele cazuri de viol.
- 13) Datele inițiale de anchetă, cât și concluziile comisiei au stimulat impresii vagi privind metodele de acumulare și obținere a informațiilor relevante cazurilor de viol.
- 14) Informațiile preliminare examinate de OAP, au sugerat o bănuială rezonabilă de rele tratamente față de beneficiarii CPTPD Cocieri, inclusiv constatând lipsa mecanismelor de prevenire cazurilor de viol cât și încălcarea principiilor de confidențialitate și protecție a victimelor la inițierea anchetei interne. În special, circumstanțele cauzei indicau asupra: (i) alegații de rele tratamente față de rezidenți și hărțuire sexuală față de unii dintre aceștia; (ii) lipsa sau insuficiența protecției și supravegherii adecvate a beneficiarilor aflați în plasamentul Centrelor de plasament împotriva abuzurilor din partea altor beneficiari și (iii) protocoalele operaționale, cât și Regulamentele interne ce nu prevăd suficiente garanții și mecanisme de prevenire a formelor de violență în Centrele de plasament temporar.
- 15) CPTPD Cocieri este o instituție publică socială prestatoare de servicii de plasament temporar planificat, persoanelor adulte cu dizabilități cu scop de recuperare, reabilitare și re (integrare) familială și socială.

² Notă informativă a CPTPD Cocieri cu nr. 79 din 01.03.2023.

³ Răspunsul nr.34/34-2183 din 10.03.2023 al IP Dubăsari.

⁴ Notele informative a CPTPD Cocieri cu nr. 115 din 20.03.2023 și cu nr. 114 din 20.03.2023, urmare demersurilor OAP cu nr. 12-9/17-562 din 10.03.2023. Procesele-verbale a comisiei multidisciplinare în domeniul social din cadrul CPTPD Cocieri cu nr. 17 și nr. 16 din 27 februarie 2023 cu privire la inițierea anchetei interne în baza ordinului nr. 38 din 27.02.2023.

CPTPD Cocieri oferă servicii de (a) plasament; (b) asistență socială, medicală și de îngrijire; (c) dezvoltare a abilităților cognitive, de autoservire, comunicare, comportament și relaționare; (d) consiliere și reabilitare psihosocială și (e) reintegrare în familie și societate. Centrul are o capacitate de 355 locuri⁵.

Descrierea circumstanțelor cazului M.A (victima 1).

- 16) La **26 februarie 2023, ora 16:32**, Serviciul 112 a fost sesizat prin apel telefonic de către rezidenta **M.A. (sex feminin-victima 1)** și a comunicat că a fost violată de cetățeanul X la **20 februarie 2023**, în locuința prietenei victimei Y din satul Cocieri, r-I Dubăsari.⁶
- 17) Potrivit CPTPD Cocieri, M.A a fost plasată în instituție la 29 martie 2018, în Secția 2-B, în baza îndreptării de transfer ANAS nr.7 din 26 martie 2018. Ea are dizabilitate mintală (retard mintal), invaliditate de gradul II și nu aparține unui grup minoritar. Pe parcursul perioadei de plasament nu s-a plâns de abuzuri, nu manifesta agresivitate și nu a fost supusă acțiunilor de agresivitate. Beneficiara este independentă de asistența personalului și nu respectă obligația de a informa absența sau plecarea ei de pe teritoriul CPTPD Cocieri.
- 18) La 25 februarie 2023 aceasta, a părăsit (evadat) teritoriul instituției și a mers la domiciliul prietenei sale Y, din s. Cocieri. De acolo, victima a apelat la 112 comunicând că a fost violată de locuitorul X din Cocieri, un vecin de casă a locuitoarei Y.
- 19) În ziua de 26 februarie 2023, după ce apelul a fost înregistrat, la fața locului a intervenit SUP a IP Dubăsari. Urmare, a audierii primare M.A., a refuzat de a depune plângere și a declarat că se afla în stare de ebrietate și că apelul fals a fost efectuat la îndemnul prietenei sale Y, care avea conflict cu X. Anchetatorul a supus victima la testare de consum de alcool prin testul Dragher și a constatat 0,34 ml – alcool în expirare.
- 20) Materialele cauzei, arată că M.A. a refuzat de a fi supusă expertizei medico-legale și a depus o cerere scrisă prin care solicită încetarea examinării cazului înregistrat în baza apelului 112 în aceeași zi.
- 21) În aceeași zi, beneficiara a fost transportată de anchetator la CPTPD Cocieri.
- 22) La 27 februarie 2023 a fost convocată ședința grupului de lucru a membrilor comisiei multidisciplinare în domeniul social a CPTPD Cocieri. În prezența Comisiei și a inspectorului de poliție, beneficiara a comunicat că nu a fost violată și plângeri din partea ei nu sunt. Atât angajații CPTPD Cocieri cât și poliția susțin că anterior de la beneficiară nu au parvenit plângeri de viol sau alte abuzuri.
- 23) La fel, potrivit explicației medicului șef al CPTPD Cocieri, beneficiara a fost examinată medical la 27 februarie și că *nu s-au depistat leziuni corporale*.
- 24) Administrația CPTPD Cocieri a decis transferarea M.A. în altă secție pentru protecția acesteia.
- 25) La 18 martie 2023 (după 20 zile de la sesizare), IP Dubăsari a înregistrat cazul de viol în Registrul de evidență a sesizărilor cu privire la infracțiuni, conform art. 262 alin. (1) pct.31 din Codul de procedură penală. La 10 aprilie 2023, IP Dubăsari a realizat interviu repetat cu M.A, care, la fel a susținut aceleași declarații expuse pe 26 februarie 2023. În aceeași zi, anchetatorul a audiat directoarea CPTPD, asistenta socială și medicul șef pe faptele expuse de M.A. Angajatele Centrului au susținut univoc că nu cunosc despre fapta de viol și că plângeri din partea acesteia nu au fost.
- 26) Din informația prezentată de IP Dubăsari la audierea presupusului violator, acesta a declarat precum că *„niciodată nu a săvârșit act de viol asupra cet. M.A.”* Angajatul poliției ar fi încercat să o audieze pe Y în ziua de 26 februarie 2023, dar din cauza stării de ebrietate a acesteia nu a reușit.

⁵ <https://www.anas.md/harta-serviciilor-sociale/servicii-de-plasament-adulti/#a3>

⁶ Răspuns IP Dubăsari nr.34/34 – 2183 din 10.05.2023, la demersul repetat al OAP cu nr. 12-9/35/1092 din 05.05.2023.

Descrierea circumstanțelor cazului U.A (victima 2)

- 27) La **27 februarie 2023** rudele beneficiarului **U.A., a.n.1970, (sex masculin)**, s-au adresat cu o plângere la CPTPD Cocieri, precum că U.A a fost supus raporturilor sexuale în formă perversă fără acordul lui de către alți doi rezidenți din cadrul CPTPD Cocieri la 24 februarie 2023.
- 28) Potrivit CPTPD Cocieri, U.A, a fost plasat în instituție la 20 octombrie 2010, în secția 1-B, în baza îndreptării MMPSF nr.108 din 05.10.2010. Acesta are dizabilitate mintală, relații prietenoase cu agresorii, declarații de abuz sau de alt tip nu au fost.
- 29) La 27 februarie 2023, CPTPD Cocieri a sesizat cazul către IP Dubăsari pentru investigare.
- 30) Conform procesului-verbal nr.17 din 27.02.2023, Comisia multidisciplinară în domeniul social a CPTPD Cocieri urmare a interogării separate a beneficiarului U.A., acesta a confirmat că a fost abuzat sexual din partea altor doi co-beneficiari. La fel, în cadrul acestei Comisii, doar unul dintre co-agresori, ar fi recunoscut că la supus pe U.A la acțiuni perverse fără acordul lui. U.A și co-agresorii locuiau în același dormitor comun. Infermierile audiate de Comisie au explicat că în timpul turei de noapte din 24 februarie 2023 nu au înregistrat plângeri sau conflicte din partea celor trei rezidenți. Comisia socială a decis raportarea către Ombudsman a cazului; transferarea beneficiarului U.A., în altă secție pentru protejarea acestuia, oferirea transportului pentru transportarea celor trei beneficiari la Centrul de Medicină Legală din Chișinău și desfășurarea ședinței de informare pentru beneficiarii Centrului cu privire la riscul abuzurilor de toate tipurile.
- 31) Chiar dacă a fost transferat în altă Secție, U.A, a continuat să interacționeze cu abuzatorii săi din sectorul locativ.
- 32) La fel, la 28 februarie 2023 organul de urmărire penală al IP Dubăsari (RSU-031(7737 1195.031(7792()-250.013

avocatul
poporului
OMBUDSMAN

neconsimțite și hărțuirea sexuală pretinderea unui act sexual sau a unei alte acțiuni cu caracter sexual prin comportamentul fizic, verbal sau nonverbal, dacă prin aceasta se creează o atmosferă neplăcută, ostilă, degradantă, umilitoare, discriminatorie sau insultătoare pentru victimă, săvârșită profitând de starea de dependență a victimei sau prin amenințare, cu condiția că fapta nu întrunește elementele violului sau ale acțiunilor cu caracter sexual neconsimțite, precum și încălcarea egalității în drepturi a cetățenilor, etc⁹.

- 36) Potrivit Legii 137/2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor, acestea beneficiază de servicii de suport (a) consiliere informațională cu privire la drepturile sale și serviciile de suport; (b) consiliere psihologică; (c) asistență juridică garantată de stat și (d) compensare financiară de către stat a prejudiciului cauzat prin infracțiune¹⁰.
- 37) Potrivit art.58 (4) Codul de procedură penală a R. Moldova, victima [...] infracțiunilor cu caracter sexual, indiferent dacă este recunoscută în calitate de parte vătămată sau parte civilă, dispune (pe lângă drepturile generale) de (1) dreptul să fie consultată de un avocat pe tot parcursul procesului penal ca și celelalte părți în proces; (2) dreptul să fie asistată, în condițiile legii, de un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat, (3) dreptul să fie însoțită de o persoană de încredere, alături de avocatul său, la toate cercetările, inclusiv ședințele închise; (4) dreptul să primească o hotărâre judecătorească despre compensarea materială pentru prejudiciul cauzat prin infracțiune; (5) dreptul să fie informată cu privire la serviciile de suport de care pot beneficia (asistență medicală, consiliere psihologică, servicii de adăpost, asistență juridică) și condițiile generale de acordare a acestora; (6) să fie audiată în prezența unui avocat, în condiții de respectare a demnității și intimității; (7) dreptul la protecție și compensare; (8) dreptul de a depune o cerere privind aplicarea măsurilor de protecție¹¹.
- 38) La fel, legislația procesual-penală prevede în art.60 (4¹) că [examinarea corporală, precum și prelevarea mostrelor de eliminare ale corpului sau a altor mostre biologice de la partea vătămată fără acordul ei pot fi efectuate doar cu autorizarea judecătorului de instrucție. Aceste acțiuni nu pot fi întreprinse în locurile sau circumstanțele în care există riscul traumatizării părții vătămate sau riscul violării drepturilor omului].
- 39) Raportul „Particularitățile fenomenului violenței sexuale în Republica Moldova”, realizat de „La Strada”, arată că subiectul violenței sexuale rămâne a fi în Republica Moldova încă unul foarte sensibil și ascuns sau tabu. Această situație este determinată de prejudecățile încă prezente în comunitate și mai ales care afectează atât comportamentul și reticențele victimelor violenței sexuale, cât și „logica” de acțiune a multor dintre oamenii legii. Autorii constată că deseori victimele infracțiunii de hărțuire sexuală continue să se afle în relații cu agresorul sau este dependentă de acesta. Prejudecățile din comunitate, atitudinea oamenilor legii față de victimele hărțuirii sexuale, în majoritatea absolută a cazurilor femei, mecanismul de probare a infracțiunii le descurajează a raporta acest tip de infracțiune, ele riscând nu numai să-și prejudicieze imaginea și bunul nume pe o arie extinsă, dar și să devină „dușman” al instituției sau chiar a întregului sistem¹².
- 40) Constatările Raportului privind realizarea practică a drepturilor sexuale-reproductive de către femeile și fetele din Centrele de plasament temporar al persoanelor cu dizabilități și Spitale de psihiatrie din R. Moldova elaborat de Institutul pentru Drepturile Omului din Moldova, arată că femeile cu dizabilități întâmpină bariere în realizarea drepturilor sexual-reproductive, precum lipsa informațiilor adaptate, lipsa acomodării rezonabile a procedurilor medicale și limbajului, personal medical neinstruit, discriminarea, aplicarea pe larg a prejudecăților despre sexualitatea persoanelor cu dizabilități, despre vulnerabilitatea lor, etc¹³.

⁹ Codul penal al R. Moldova (art.171-173) https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136064&lang=ro#

¹⁰ Legea 137/2016 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=139012&lang=ro#

¹¹ Codul de procedură penală https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=140292&lang=ro#

¹² https://lastrada.md/pic/uploaded/Particularitatile%20fenomen.%20VS%20in%20RM_RO.pdf

¹³ https://idom.md/wp-content/uploads/2021/02/raport-reprorights-wwd-md_dis.pdf

- 41) În ambele spețe, CPTPD Cocieri și IP Dubăsari au reacționat rapid, dar diferit la sesizări, din momentul în care au aflat sau au fost informate despre presupusele acte de viol. În cazul victimei nr.1, aceasta nu și-a susținut declarațiile în fața ambelor autorități (indicând că ar fi glumit). Aceasta, în opinia noastră, a fost expusă unor forme de umilire la audieri, prin supunerea la testul „Dragher” și ascultarea ei în fața unei comisii cu mandat neclar. Iar, în al doilea caz, autoritățile au reacționat, doar după ce au obținut declarațiile unuia dintre agresori expuse în fața aceleași comisii sociale a CPTPD Cocieri.
- 42) Mai mult, modul în care autoritățile au reacționat față de declarațiile victimei-femei și declarațiile victimei-bărbat par a fi discriminatorii și în defavoarea victimei-femeie. Aparent, ambii actori publici și-au concentrat eforturile în a identifica dacă ambele victime, în special victima-femeie spune „adevărul” sau „minte” despre presupusul viol.
- 43) Spre exemplu, declarațiile victimei nr.1 nu au fost probe îndeajuns pentru a fi clasificate ca fiind probatorii nesupunerii acesteia unui act de viol sau unui act sexual/abuz sexual. Or, fiind în stare de vulnerabilitate amplificată de starea de ebrietate aceasta putea nici să nu conștientizeze cele relatate. În același timp, declarațiile victimei nr.2 au stat la baza inițierii urmăririi penale, comparativ cu situația rezidentei M.A.
- 44) Deși, există Protocolul clinic standardizat privind Managementul clinic al cazurilor de viol, autoritățile implicate se pare că nu l-au aplicat în ambele spețe¹⁴. Astfel, protocolul operațional susține că, dacă supraviețuitoarea sau victima se adresează inițial la organele poliției, în IP se va examina plângerea, în conformitate cu CPP. Iar, în caz de stare generală satisfăcătoare: polițistul eliberează victimei ordonanța de dispunere a expertizei medico-legale/ trimiterea pentru constatarea medico-legală după caz, o îndreaptă și o însoțește la una dintre secțiile teritoriale ale Centrului de Medicină Legală, cu ulterioara referire la medicul de familie.
- 45) Protocolul clinic, susține că asistența de primă linie este cea mai importantă îngrijire pe care o pot oferi specialiștii. Astfel, într-un caz de agresiune sexuală în cadrul asistenței de primă linie, victimei i se oferă îngrijiri practice și răspuns nevoilor emoționale, fizice, de siguranță și de asistență ale unei femei, în condiții de confidențialitate. Etapele asistenței medicale după viol presupun: (1) pregătirea pentru acordarea de asistență medicală victimelor, (2) stabilirea contactului inițial cu supraviețuitoarea/ victima și semnarea consimțământului informat, (3) colectarea anamnezei, (4) examinarea fizică și genitală, (5) colectarea probelor pentru scopuri medico-legale, împachetare și stocare, (6) prescrierea tratamentului, (7) consilierea supraviețuitoarei/ victimei, (8) informarea organelor de poliție și referirea victimei și (9) monitorizarea ulterioară a supraviețuitoarei/ victimei prin vizite de follow-up. Din informațiile prezentate de CPTPD Cocieri, niciuna din activitățile sus-menționate nu au fost oferite victimelor. Deși, acestea se află într-un centru specializat ce oferă servicii socio-medicale de înaltă calitate. Personalul medical s-a limitat strict la observarea vizuală a integrității corpului, cel puțin în cazul victimei nr.1. Probabil, dacă se îndeplinea cu strictețe acest algoritm de asistență de primă linie, victimele aveau să fie mai protejate.
- 46) În continuare, observăm că ambele victime nu au beneficiat de suport, examinare și asistență din partea medicului ginecolog, reabilitare și consiliere psihologică și juridică – ca instrumente obligatorii pentru victimele violenței garantate de legislația procesual-penală¹⁵. Opinăm că, deși legislația prevede garanții pentru victimele violenței, în practică, în ambele cazuri, nu ar fi fost aplicate instrumentele sus-menționate. Aici, reamintim că, victimele sunt persoane cu nevoi speciale, unde sarcina de protecție a acestora este mult mai mare, comparativ cu celelalte persoane. Rămâne neclar, de ce poliția nu ar fi reușit să audieze presupusul violator în cazul victimei nr.1 și a martorului principal, și a rudelor victimei nr.2, care ar fi sesizat despre caz. La fel, este neclar, care au fost indiciile care au favorizat autoritățile să inițieze procesul penal, doar după o audiere de față a presupușilor agresori ai victimei nr.2. Alte

¹⁴ <https://msmps.gov.md/wp-content/uploads/2021/10/PCS-Managementul-clinic-al-cazurilor-de-viol-aprobat-prin-ordinul-MS-nr.908-din-30.09.2021.pdf>

¹⁵ A se vedea garanțiile prevăzute de art.58 (4) Codul de procedură penală a R. Moldova.

neclarități țin de absența unui instrumentariu precis privind administrarea probelor de poliție urmare a acuzațiilor de agresiune sexuală din partea persoanelor cu nevoi speciale mentale. Autoritățile, încă nu cunosc mecanismul de instrumentare a cazurilor de agresiune sexuală.

- 47) În același timp, este neclar și comportamentul victimelor față de faptele comise asupra lor. *Spre exemplu*, victima nr.1 a reiterat de cel puțin 3 ori că ar fi „mințit sau glumit” despre „viol” acuzând o persoană necunoscută, fără remușcări. Reiese că aceasta sau rezidenții instituției, or nu conștientizează efectele comunicării unei infracțiuni/ fapte false, or, „amenințarea cu violul” este o practică sistemică între rezidenți, pentru care nu sunt sancționați sau educați. Această versiune putea fi examinată, însă o explicație plauzibilă trebuia să derive din ancheta Centrului de plasament. În cazul victimei nr.2, acesta nu a informat despre „viol” infermierele sau personalul Centrului, ci a comunicat doar rudelor peste 5-7 zile de la presupusa faptă. Aici, evidențiem la lipsa încrederii rezidenților în personalul Centrului, lipsa unor garanții clare împotriva abuzurilor, precum și a mecanismelor de protecție. Faptul strămutării victimelor în alte saloane, nu înseamnă neapărat un mecanism eficient de protecție. În cazul victimei nr.1 (care nu ar fi recunoscut că este victimă) a fost neclară decizia Comisiei sociale de a o transfera în alt Salon, or agresorul se află în localitatea Cocieri și nu în incinta Centrului (de cine aceasta este protejată?). Iar, în cazul victimei nr.2 nu este clar de ce „victima” a fost transferată în alt salon și nu „agresorii”. Cine dintre ei, a fost sancționat?!
- 48) **Urmare a documentării ambelor cazuri, prin diferențiere evidențiem intervenții lacunare a instituțiilor competente în vederea elucidării tuturor circumstanțelor presupuselor cazuri de viol și oferirii unei protecții efective supraviețuitorilor abuzurilor sexuale.**

Constatările Avocatului Poporului (Ombudsmanului)

<p>1. Supunerea la rele tratamente a rezidenților de terțe persoane prin abuzul sexual și fizic asupra lor și omisiunea Statului în îndeplinirea obligației pozitive de a iniția și a conduce o anchetă penală efectivă urmare a acuzațiilor despre abuz sexual, potrivit art.1 și art.3 CoEDO</p>	<p>Obligația Înaltelor Părți Contractante, în baza Articolului 1 din Convenție, de a garanta tuturor persoanelor aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în Convenție, coroborat cu Articolul 3, impune Statelor să întreprindă măsuri care să asigure că persoanele aflate sub jurisdicția lor nu sunt supuse relelor tratamente, inclusiv maltratărilor comise de către persoane private (a se vedea <i>I.G. v. Moldova</i>, nr. 53519/07, § 40, 15 mai 2012). Aceste măsuri ar trebui să asigure o protecție eficientă, în special a copiilor și a altor persoane vulnerabile, și să includă măsuri rezonabile pentru a preveni relele tratamente de care autoritățile au cunoscut sau ar fi trebuit să cunoască (a se vedea <i>M.C. v. Bulgaria</i>, nr. 39272/98, § 150, CEDO 2003-XII). Curtea a precizat, de asemenea, că în cazul pacienților cu afecțiuni mentale, trebuie să se țină cont de vulnerabilitatea lor deosebită (a se vedea <i>Keenan v. Regatul Unit</i>, nr. 27229/95, § 111, CEDO 2001-III; <i>Rivière v. Franța</i>, nr. 33834/03, § 63, 11 iulie 2006; și <i>Centrul de Resurse Juridice în numele lui Valentin Câmpeanu v. România</i> [MC], nr. 47848/08, § 131, CEDO 2014).</p> <p>O examinare a jurisprudenței Curții arată că Articolul 3 a fost cel mai frecvent aplicat în contexte în care riscul de a fi supus unei forme de tratament interzise a fost determinat de acte cauzate în mod intenționat de agenți ai Statului sau de către autorități publice. El poate fi descris în termeni generali ca impunând Statelor obligația, în primul rând negativă, de a se abține de la provocarea vătămarilor grave persoanelor aflate sub jurisdicția lor (a se vedea <i>Hristozov și alții v. Bulgaria</i>, nr. 47039/11 și</p>
---	---

		<p>358/12, § 111, CEDO 2012</p> <p>Prevederile art. 3 CoEDO în ceea ce privește situația în care statul nu ar iniția sau conduce o anchetă adecvată în cazul acuzațiilor de abuz sexual, aceasta ar putea fi privită ca o încălcare a Articolului 3 al CoEDO, în funcție de circumstanțe. Dacă acuzațiile de abuz sexual sunt adevărate și statul nu acționează pentru a preveni sau a investiga eficient aceste acțiuni, acest lucru ar putea fi considerat un tratament inuman sau degradant.</p> <p>Precizăm că din momentul plasării persoanei sub îngrijirea instituțiilor statului, acesta se obligă de a lua măsuri active pentru a asigura respectarea drepturilor fundamentale ale sale, îndeosebi persoanelor vulnerabile dintre care fac parte și persoanele cu dizabilități fizice/mintale. În contextul unei acuzații de abuz sexual, statul ar trebui să ofere o anchetă penală eficientă, imparțială și promptă pentru a verifica acuzațiile și a aduce potențialii abuzatori în fața justiției. Omisiunea sau întârzierea în astfel de cazuri încalcă drepturile omului și poate crea un climat de impunitate.</p> <p>Dacă statul nu inițiază sau nu conduce o anchetă adecvată într-un caz de abuz sexual, acest lucru poate aduce prejudicii grave victimei, potențial subminând încrederea în sistemul de justiție și perpetuând un mediu în care infractorii nu sunt trași la răspundere. În multe jurisdicții și în conformitate cu normele internaționale privind drepturile omului, există așteptări clare referitoare la modul în care trebuie tratate astfel de abuzuri.</p> <p>În jurisprudența sa, (3/11/2011 hotărârea în cauza M.B. c. României (nr. 43982/06)), Curtea a apreciat că plângerile adresate de către reclamantă trebuie să fie examinate sub aspectul procedural al articolului 3 al Convenției care consacră obligația autorităților competente să conducă o anchetă eficientă în cazul atingerii integrității fizice sau mentale a reclamantilor. Curtea a apreciat că această obligație a autorităților nu este limitată la cazul relexelor tratamente aplicate de către organele statului dar și în cazul persoanelor vulnerabile, dintre care fac parte și copiii și persoanele cu dizabilități, unde autoritățile trebuie să acorde o atenție deosebită și trebuie să le asigure victimelor o protecție suplimentară din cauza capacității lor diminuate și a voinței deseori scăzute de a se plânge.</p> <p>Curtea a mai argumentat că aceasta nu este o obligație de rezultat, ci una de mijloace. Autoritățile statului trebuie să ia toate măsurile rezonabile de care dispun ca să obțină probe în legătură cu faptele în cauză, inclusiv declarația victimei, audierea martorilor, expertize și certificate medicale care să ofere un rezumat complet și precis al daunelor și o analiză obiectivă a constatărilor medicale. Orice astfel de deficiență a anchetei riscă să nu răspundă exigențelor articolului 3 al Convenției.</p>
--	--	---

		<p>Părțile relevante ale Observațiilor finale ale CEDAW privind raportul periodic al patrulea și al cincilea combinat al Republicii Moldova, ONU, Doc. CEDAW/C/MDA/CO/4-5, 29 octombrie 2013, se citește după cum urmează:</p> <p>„37. Comitetul ia act de informațiile și datele limitate disponibile cu privire la alte grupuri dezavantajate de femei, cum ar fi femeile în vârstă și femeile cu dizabilități. Comitetul este îngrijorat de marginalizarea acestor femei și de vulnerabilitatea lor la formele de discriminare care se intersectează. Comitetul este deosebit de îngrijorat de situația femeilor cu dizabilități din instituțiile rezidențiale, unde sunt expuse riscului ridicat de abuz, inclusiv de agresiune sexuală. Comitetul este, de asemenea, îngrijorat de faptul că astfel de acte nu sunt deseori raportate și că autorii sunt rareori aduși în fața justiției. În sfârșit, Comitetul este îngrijorat de sistemul de tutelă discriminatoriu pentru femeile cu dizabilități intelectuale și psihosociale care permite înlăturarea capacității lor juridice.</p> <p>38. Comitetul solicită statului parte:</p> <p><i>(d) Să investigheze în mod eficient toate cazurile de agresiune sexuală împotriva femeilor cu dizabilități în instituțiile rezidențiale, să faciliteze accesul acestor femei la servicii de sănătate a reproducerii de înaltă calitate și să se asigure că toate intervențiile medicale se bazează pe consimțământul informat;”.</i></p> <p>Potrivit Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice, Republica Moldova, trebuie să adopte măsurile necesare pentru a se asigura că investigațiile referitoare la toate formele de violență care intră în domeniul său de aplicare sunt efectuate fără întârzieri nejustificate și având în vedere înțelegerea violenței în funcție de gen (Articolul 49). Investigarea și urmărirea penală a avorturilor și sterilizărilor forțate nu ar trebui să depindă în totalitate de o plângere depusă de o victimă, iar procedurile ar trebui să continue chiar dacă victima își retrage declarația sau plângerea (Articolul 55).</p> <p>Opinăm, că administrația CTPD Cocieri, nu a demarat nicio anchetă suplimentară pentru documentarea cazurilor de viol. Ancheta internă a fost finalizată fără sancționarea subiecților responsabili direct și indirect de violul rezidenților. În continuare, CTPD Cocieri fiind stimulați de a iniția unele procese de revizuire a protocoalelor operaționale/regulamentelor privind organizarea și funcționarea Centrului de plasament sau Instrucțiuni privind protecția împotriva abuzurilor și neglijării ale beneficiarilor Centrului de plasament.</p>
2.	Omisirea autorităților RM în îndeplinirea obligației de a	CtEDO a constatat într-un șir de cauze, precum că un tratament care nu este suficient de sever pentru a intra sub incidența art.3

<p>asigura o protecție adecvată vieții sale private și de familie, inclusiv prin faptul că legislația R.M nu acordă protecție suficientă persoanelor cu dizabilități intelectuale în cadrul formelor de plasament și/ sau a procedurilor penale, conform art.8 CoEDO</p>	<p>CoEDO poate încălca, astfel, articolul 8, sub aspectul vieții private, în acele cazuri în care există suficiente consecințe negative pentru integritatea fizică și morală (<i>Costello-Roberts v. Regatul Unit, 1993</i>).</p> <p>Cazurile de agresiune sexuală împotriva persoanelor vulnerabile sunt examinate nu doar prin prisma obligațiilor impuse statului de către art. 3, ci ele cad și sub incidența art.8, pentru că implică „aspecte esențiale ale vieții private”. În aplicarea art.8, Statele au obligația negativă de a nu întreprinde măsuri de natură a stânjeni exercițiul dreptului la viața de familie de către titularii cărora le sunt recunoscute.</p> <p>La fel, Curtea Europeană, deseori în hotărârile sale, s-a referit și la caracteristicile acțiunilor penale privind plângerile pentru agresiuni sexuale, remarcând că procedura în cauză e percepută ca tortură de către victimă, în special când aceasta nu dorește să se regăsească confruntată cu agresorul pârât. Aceste caracteristici sunt și mai pronunțate în cazurile cu persoane cu necesități speciale. În contextul imperativului asigurării dreptului persoanei acuzate la un proces echitabil (art. 6 din Convenție), trebuie ținut cont și de dreptul victimei la respectarea vieții sale private în cadrul procesului penal. Din această cauză, Curtea a acceptat că în procesele penale privind agresiuni sexuale, anumite măsuri pot fi luate în scopul protejării victimei, cu condiția ca măsurile în cauză să nu excludă exercitarea efectivă a drepturilor apărării...(cauza <i>S.N. c. Suediei</i>, hotărârea din 2 iulie 2002)</p> <p>De altfel, autoritățile naționale nu dispun de un protocol privind intervenția în cazurile de abuzuri sexuale între persoanele custodiate cu dizabilități intelectuale, ceea ce împiedică în realizarea unor anchete efective și stabilirea adevărului. Metodele tradiționale de audiere a unei victime a violului, se pare că nu au avut efectul scontat. Iar, percepțiile precum o persoană cu tulburări nu-și conștientizează acțiunile și declarațiile se pare că persistă în continuare în acțiunile/ inacțiunile organelor de drept și a instituțiilor rezidențiale.</p> <p>În altă ordine de idei, lipsa unui serviciu specializat de protecție a persoanelor cu dizabilități intelectuale, după cum există serviciul de protecție al copiilor îngreunează procesul de prevenire și asigurare a protecției efective împotriva formelor de abuz sau violență între rezidenți sau expuși din partea unor terțe persoane. Autoritățile naționale se limitează doar la asigurarea cazării și alimentării persoanelor cu nevoi speciale și, practic, deloc în asigurarea drepturilor fundamentale ale acestora.</p>
<p>3. Omisiunea autorităților RM în îndeplinirea obligației de a asigura o protecție psihologică / morală adecvată a victimelor de</p>	<p>Observăm că legislația Republicii Moldova nu acordă protecție suficientă persoanelor din custodia Centrelor de Plasament pentru persoanele cu dizabilități/ nevoi speciale (instituții rezidențiale) în cadrul unor proceduri penale și nu conexează sectorul justiției și serviciile sociale în protejarea victimelor de</p>

	<p>viol/persoanelor cu dizabilități și despăgubiri.</p>	<p>viol la etapa incipientă, iar serviciile de asistență și reintegrare a acestora sunt, practic, inexistente.</p> <p>Victimele nu au acces la servicii psihologice de calitate, la asistență juridică calificată și gratuită, acordată de către instituțiile de stat. În cazul M.A., s-a efectuat interogarea reclamantei fără a ține cont de vulnerabilitatea acesteia (<i>neoferirea serviciilor de consiliere, lipsa unui psiholog calificat în timpul sau ulterior procedurilor de examinare a plângerii, lipsa „procedurilor prietenoase” în cadrul audierilor, lipsa confidențialității în dialog cu victima de viol etc.</i>);</p> <p>În ciuda gravității faptelor și în special a vulnerabilității victimei, ancheta nu a fost efectivă, deși victima a denunțat verbal abuzul sexual apelând la serviciul 112.</p> <p>Lacunele în sistemul național de asistență socială, cu referire la victimele de viol, sunt multiple: (i) posibilitățile de interpretare diferită a cadrului normativ; (ii) activități de prevenire limitate; (iii) lipsa specialiștilor instruiți în acest domeniu; (iv) încălcarea principiilor deontologice de către specialiști; (v) practici de confruntare a victimei cu agresorul etc. Astfel, se menține obligația pozitivă în vederea implementării Programului național de dezinstituționalizare a persoanelor cu dizabilități intelectuale și psihosociale din instituțiile rezidențiale gestionate de ANAS pentru anii 2018-2026 și anume <i>„Fortificarea capacităților resurselor umane implicate în acordarea serviciilor de suport persoanelor cu dizabilități intelectuale și psihosociale atât din instituțiile rezidențiale, cât și din serviciile sociale comunitare”</i>.¹⁶</p> <p>La acest capitol, Avocatul Poporului îndeamnă de a fi consolidată capacitatea prestării serviciului de suport și consiliere a rezidenților prin suplینirea numărului angajaților cu specialiști psihologi/educatori.</p> <p>În lipsa constatării faptei de viol și recunoașterii statutului de victimă pentru M.A, aceasta nu va putea pretinde la vreo formă de compensare a prejudiciului suferit.</p>
<p>4.</p>	<p>Lipsa mecanismelor eficiente și/sau suficiente de notificare a situațiilor de abuz de către beneficiari.</p>	<p>Deși, conform Programului național de dezinstituționalizare gestionat de ANAS¹⁷, obiectivul de diminuare anuală cu 10% a cazurilor de violare a drepturilor persoanelor cu dizabilități este facilitat cu suportul Serviciului de asistență telefonică gratuită pentru rezidenți, efectele acesteia sunt demoralizante față de beneficiari, având consecințe de fațădă cu efect atrofiat.</p> <p>Avocatul Poporului susține în continuare necesitatea informării repetate a beneficiarilor în privința drepturilor sale și modalităților de sesizare a cazurilor de viol precum și altor</p>

¹⁶ Programul a fost aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 893/2018. Agenției Naționale de Asistență Socială.

¹⁷ <https://www.anas.md/wp-content/uploads/2022/05/RAPORT-DI-2021-FINAL.pdf>

		<p>abuzuri. Or, accesul la apel telefonic și panourile informative sunt surse de informare cu capacitate redusă pentru persoane cu dizabilități psiho-sociale. Notificarea abuzurilor sexuale poate contribui la diminuarea accepțiunii și tolerării astfel de comportamente. Cu cât mai multe incidente sunt aduse la cunoștința autorităților, cu atât mai multe eforturi pot fi întreprinse pentru a educa oamenii și a combate stereotipurile nocive legate de violența sexuală.</p> <p>Spre exemplu, Anexa nr. 5 la Regulamentul privind organizarea și funcționarea Centrului de plasament pentru persoane vârstnice și persoane cu dizabilități mun. Chișinău, prevede că semnalarea cazurilor de abuz se limitează la dreptul la un apel telefonic al beneficiarilor în cazuri de urgență. Regulamentul prevede doar două modalități de denunț al abuzurilor sexuale de către beneficiarii centrului de plasament : „ [...] Pentru aceasta, se pot adresa oricărei persoane angajate sau să solicite o întrevvedere cu Directorul Centrului. „.</p>
5.	<p>Măsuri de prevenire a oricărei forme de abuz între beneficiari sau asupra lor.</p>	<p>Siguranța rezidenților centrelor de plasament și protecția de orice abuz și neglijări necesită a fi stabilită imperativ de norme și reguli interne bine definite, cum ar fi:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. Supravegherea constantă asupra interacțiunilor dintre beneficiari pentru a preveni eventualele situații de abuz. Asigurarea că există suficient personal în secții pentru a putea monitoriza activitățile și relațiile între beneficiari; b. Promovarea activităților de grup și de socializare pentru a dezvolta relații sănătoase între beneficiari și pentru a construi încrederea reciprocă; c. Furnizarea accesului la servicii de consiliere și asistență psihologică pentru beneficiari care au trecut prin experiențe traumatizante sau abuzuri; d. Colaborarea cu autoritățile de protecție a persoanelor cu dizabilități și cu organizațiile relevante pentru a construi un mediu sigur persoanelor aflate în custodia centrelor de plasament și pentru a fi raportate orice incidente grave. <p>Este esențial de avut în vedere că prevenirea abuzurilor în centrele de plasament necesită o abordare holistică și constantă, ce pune mereu pe primul loc bunăstarea și siguranța beneficiarilor.</p> <p>Avocatul Poporului opinează că Regulamentele interne ale instituțiilor prestatoare de servicii sociale trebuie să permită o abordare extinsă în vederea protecției tuturor rezidenților de abuzuri și neglijări, fiind necesar concursul practicilor standardizate și criteriilor uniformizate.</p> <p>La 19 aprilie 2023 a fost aprobată Hotărârea Guvernului nr.223 cu privire la aprobarea Metodologiei de lucru a echipei de intervenție în cazurile de violență sexuală și a Instrucțiunii de lucru a echipei de intervenție în cazurile de violență sexuală. HG prevede mecanismul de intervenție în cazurile de violență</p>

		<p>sexuală. Potrivit pct.64 a HG 223, ANAS urmează să elaboreze procedura internă de tip-cadru de sesizare a poliției pentru structurile teritoriale de asistență socială și a instrumentariului operațional pentru asistenții sociali în procesul de asistare a victimelor violenței sexuale și pentru Registrul de evidență a cazurilor de violență sexuală¹⁸.</p>
6.	<p>Anchetă internă a CPTPD Cocieri imprecisă și formală.</p>	<p>Ancheta internă (proces-verbal nr.16 din 27 februarie 2023) raportată la aceste două cazuri presupunea nu doar constatarea evident formală și interogatoriu a victimelor fără respectarea confidențialității (<i>Comisia multidisciplinară constituia 5 membri + 6/4 persoane din serviciul medical auxiliar și cu prezența inspectorului de poliție și victima</i>), ci recunoașterea existenței unor carențe și eșecuri privitoare circumstanțelor cauzelor. Scopul inițierii anchetei interne fiind unul de față ce reliefa declarații seci și nu cu scoaterea la iveală a conjuncturii faptei de viol.</p> <p>Considerăm imperioasă implicarea instituției vizate în incidente, în analiza multidimensională a tragediilor petrecute în incinta acesteia. Doar pe măsura pro-activării putem sustrage lecții per viitor, anticipa și gestiona just situațiile critice.</p> <p>Observăm că în privința beneficiarei M.A. examinarea de către un medic specialist nu a fost efectuată. Protocolul clinic, susține că asistența de primă linie este cea mai importantă îngrijire pe care o pot oferi specialiștii. Astfel, într-un caz de agresiune sexuală în cadrul asistenței de primă linie, victimei i se oferă îngrijiri practice și răspuns nevoilor emoționale, fizice, de siguranță și de asistență ale unei femei, în condiții de confidențialitate. Etapele asistenței medicale după viol presupun: (1) pregătirea pentru acordarea de asistență medicală victimelor, (2) stabilirea contactului inițial cu supraviețuitoarea/victima și semnarea consimțământului informat, (3) colectarea anamnezei, (4) examinarea fizică și genitală, (5) colectarea probelor pentru scopuri medico-legale, împachetare și stocare, (6) prescrierea tratamentului, (7) consilierea supraviețuitoarei/victimei, (8) informarea organelor de poliție și referirea victimei și (9) monitorizarea ulterioară a supraviețuitoarei/victimei prin vizite de follow-up. Din informațiile prezentate de CPTPD Cocieri, niciuna din activitățile sus-menționate nu au fost oferite victimelor. Deși, acestea se află într-un centru specializat ce oferă servicii socio-medice de înaltă calitate. Personalul medical s-a limitat strict la observarea vizuală a integrității corpului, cel puțin în cazul victimei nr.1. Probabil, dacă se îndeplinea cu strictețe acest algoritm de asistență de primă linie, victimele aveau să fie mai protejate.</p> <p>Deși, există Protocolul clinic standardizat privind Managementul clinic al cazurilor de viol, autoritățile implicate se pare că nu l-au aplicat în ambele spețe. Astfel, protocolul operațional susține că,</p>

¹⁸ HG223/2023 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=137094&lang=ro

dacă supraviețuitoarea sau victima se adresează inițial la organele poliției, în IP se va examina plângerea, în conformitate cu CPP. Iar,

avocatul poporului OMBUDSMAN

		<p>poliție/ organele de drept trebuie să îndrume victimele cu tulburări psihice diagnosticate anterior către prestatorii de servicii de sănătate pentru a beneficia de intervenții medicale psihologice/mintale. Dar prezenta plângere se bazează pe o afirmație mai largă: că acest eșec nu a fost un eveniment izolat, ci s-a datorat complezenței generale a autorităților moldovenești în astfel de cazuri.</p>
--	--	---

Urmare a constatărilor echipei de monitorizare și a procesului de examinare a sesizării *ex-officio*, conducându-mă de prevederile al. 1, 2 al art. 24 din Legea nr. 52 din 03.04.2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul):

RECOMAND:

Ministerului Muncii și Protecției Sociale, Agenției Naționale Asistență Socială, Centrul de plasament temporar pentru persoanele cu dizabilități Cocieri:

1. A examina oportunitatea instituirii unui Serviciu de suport specializat pentru supraviețuitorii agresiunilor sexuale rezidenți ai instituțiilor prestatoare de servicii de plasament (actualmente Centrele de plasament temporar) sau persoane cu dizabilități fizice și intelectuale.
2. A iniția un curs specializat privind prevenirea și gestionarea cazurilor de agresiune sexuală între rezidenți/ persoanele cu dizabilități și a realiza instruiți ample pentru toți angajații din domeniul asistenței sociale pe tematicile respective (instruiți cel puțin, semestriale).
3. A elabora Metodologii (instrucțiuni interne sau ghid practic) privind intervenția specialiștilor din instituțiile prestatoare de servicii de plasament pe componenta de prevenire și gestionare a cazurilor de agresiune sexuală între rezidenți/ persoanele cu dizabilități și oferirea suportului necesar victimelor respective (consiliere și asistență socială, emoțională și reabilitare, etc);
4. A include în Regulamentele privind funcționarea și gestionarea instituțiilor prestatoare de servicii de plasament (actualmente Centrele de plasament temporar) a unui spectru mai larg de drepturi pentru persoanele rezidente, precum și mecanisme reale și eficiente de protecție a acestora împotriva oricăror forme de abuz, inclusiv a reglementa mecanismul de depunere a plângerilor;
5. A dispune instituțiilor prestatoare de servicii de plasament (actualmente Centrele de plasament temporar) să aplice prevederile HG223 din 19.04.2023 cu privire la aprobarea Metodologiei de lucru a echipei de intervenție în cazurile de violență sexuală;
6. A crea condiții de acces la apel telefonic pentru toți rezidenții Centrelor de plasament. Îndeosebi includerea garanțiilor dreptului de comunicare a oricăror forme de abuz asigurând condiții de confidențialitate.
7. A dota saloanele cu butoane de alarmă (cu instruirea rezidenților despre utilitatea acestora);
8. A asigura monitorizarea rezidenților 24/24, inclusiv prin utilizarea camerelor de supraveghere sau altor dispozitive IT (hol, ieșire/ intrare pe teritoriu, teritoriul Centrelor, spații izolate, etc);
9. A asigura respectarea confidențialității victimelor de abuz și a evita interogatoriul repetat al victimei în prezența mai multor subiecți sau rezidenți.
10. A asigura interogarea victimelor de viol/ abuz, în conformitate cu procedurile stabilite, cu obligativitatea prezenței unui psiholog, în condiții de siguranță și prietenoase.
11. A notifica familia sau rudele rezidenților despre incidentele de abuz, măsurile întreprinse și finalitatea cazurilor.

12. A dezvolta relații intersectoriale între prestatorii de servicii sociale, poliția și procuratura.
13. A asigura documentarea cazurilor de agresiune, violență sau orice alte leziuni obținute în instituție sau la internare/ intrare în corespundere cu prevederile Ordinului comun nr.77/2013 al Procuraturii Generale, cu informarea Oficiului Avocatului Poporului și procuraturii teritoriale;
14. A instrui personalul privind identificarea și raportarea cazurilor de rele tratamente, violență, leziuni, inclusiv asupra modalităților și necesităților de imobilizare și a managementului de caz.
15. A extinde gama de activități terapeutice, în special de reabilitare psihosocială, activități de motivare, de evaluare a aptitudinilor de a înțelege și de comunicare, acumularea deprinderilor specifice și ameliorarea percepției proprii imaginii, etc pentru rezidenți.
16. A completa statele de personal, inclusiv cu personal medical profesionist, personal specializat, precum și a asigura remunerare echitabilă / motivare suplimentară a acestora.
17. A desfășura ore informative cu rezidenții despre interzicerea agresiunilor sexuale, actelor de viol, hărțuirii sau orice altă formă de violență fizică sau psihică, precum și despre procedura de sesizare a faptelor respective către organele competente.
18. A examina oportunitatea desfășurării unei anchete interne (control) cu privire acțiunile/ inacțiunile conducerii Centrului de plasament pentru persoanele cu dizabilități adulte din Cocieri.
19. A aduce la cunoștință personalului Centrelor de plasament despre constatările Raportului special (a anexa copia mesajului de informare electronic).
20. A informa Avocatul Poporului despre nivelul de implementare a recomandărilor respective **în termen de 30 zile pentru fiecare punct în parte, într-un mod constructiv și fezabil.**

**Ministerului Afacerilor Interne,
Inspectoratul General de Poliție,
Inspectoratului de Poliție Dubăsari:**

1. A asigura implementarea sistemică și holistică a Metodologiei de lucru a echipei de intervenție în cazurile de violență sexuală conform Hotărârii Guvernului nr.223 din 19.04.2023 cu privire la aprobarea Metodologiei și Instrucțiunilor de lucru a echipei comune de intervenție în cazurile de violență sexuală.
2. A elabora un ghid practic pentru polițiști privind intervenția pe cazurile de agresiune sexuală, abuz fizic și psihologic pentru specificul victimelor – persoane cu dizabilități/ nevoi speciale fizice și intelectuale, rezidenți/ non-rezidenți ai instituțiilor rezidențiale. Ghidul/ Metodologia ar trebui să includă, aspecte de realizare a unui interviu prietenos; dialog sigur și bazat pe încredere; asigurarea confidențialității interviului cu victima; mecanismul de cooperare cu experții din domeniul sănătății mintale; principiile de asistență și redirectionare a victimei/ lor; asigurarea interesului superior al victimelor; alte aspecte importante.
3. A instrui angajații poliției privind prevenirea și gestionarea cazurilor de agresiune sexuală între rezidenți/ persoanele cu dizabilități, aspecte de comunicare cu supraviețuitori, acumularea probatoriului necesar și instrumentarea corectă a cauzelor/ alegațiilor de viol, violență sexuală a rezidenților sau între rezidenți, etc.
4. A realiza instruirii/ informare pentru angajații și rezidenții instituțiilor rezidențiale privind mecanismul de cooperare sau informare a poliției despre cazurile de violență, abuz, mecanismele de protecție, etc.
5. A aduce la cunoștință angajaților poliției despre constatările Raportului special (a anexa copia mesajului de informare electronic).
6. A informa Avocatul Poporului despre nivelul de implementare a recomandărilor respective **în termen de 30 zile pentru fiecare punct în parte, într-un mod constructiv și fezabil.**

Raportul special este plasat pe pagina web a instituției.